

um meðferð einkamála í héraði.

(Eftir 2. umr. í Nd.)

Samhljóða þskj. 18 með þessum breytingum:

11. gr. hljóðar svo:

Almenn skilyrði til samdómandastarfa eru þessi:

1. Nægilegur andlegur þroski og andleg og líkamleg heilbrigði.
2. Óflekkað mannorð.
3. Lögræði og fjárforræði.
4. 25 ára aldur.
5. Sérþekking á sakarefnum.

21. gr. hljóðar svo:

Nú telur dómismálaráðherra dómara hafa misst hin almennu dómarskilyrði eða hafa gert sig sekan um misferli í starfa, enda hafi áminning eigi komið að haldi, eða dómari hefur að áliti ráðherra með öðrum hætti rýrt svo álit sitt siðferðislega, að hann megi eigi lengur gegna dómaraembætti, eða gerzt svo brotlegur í starfa, að ákæru varði, og vísar dómismálaráðherra málinu til meðferðar fyrir starfsdómi, er skipaður sé þremur dómurum. Skal sá lagaprófessor háskólans, sem elztur er að árum, vera formaður starfsdóms, en hinir tveir dómendur skulu skipaðir af dómismálaráðherra til 10 ára í senn, enda fullnægi þeir skilyrðum hæstaréttardómara. Þóknun taka dómendur fyrir þau ein mál, er þeir fá til meðferðar.

Ef mál þolir enga bið, getur dómismálaráðherra vikið dómara frá starfa um stundarsakir, en bera skal þá málið undir starfsdóm, svo fljótt sem verða má, og eigi síðar en tveimur vikum eftir frávikningu dómara.

Starfsdómur úrskurðar þegar, hvort dómara skuli vikið úr embætti um stundarsakir eða frávikning ráðherra skuli standa. Meðferð máls fyrir starfsdómi fer að hætti opinberra mála, og gefur ráðherra út að rannsókn lokinni málshöfðunarskipun, ef því er að skipta, er geymi kröfur á hendur dómara, eftir því sem efni standa til. Starfsdómur getur veitt dómara áminningu, dæmt hann frá stöðu, dæmt á hendur honum refsingu og skaðabætur svo og sakarkostnað.

Kveða skal á um það í dómi, hvort áfrýjun sýknudóms fresti því, að dómari taki við starfa sínum af nýju.

44. gr. hljóðar svo:

Gegn lögmæltum ritlaunum er dómara skylt að láta viðkomendum í té staðfest eftirrit úr dómismálalabókum og málsskjölum, þar á meðal dómssgerðir í heild sinni, innan hæfilegs tíma og aldrei síðar en 6 vikum eftir að endurrits hefur verið beiðzt. en rétt er að krefjast ritlauna fyrir fram, eftir því sem dómari áætla þau. Það varðar sektum, ef endurrit eru eigi af hendi látin á réttum tíma, og má þá beita ákvæðum 19. gr.

59. gr. hljóðar svo:

Sækjandi getur eigi aukið dómkröfur sínar né reist þær á nýju málsefni eftir þingfestingu máls. Hann getur þó eftir þingfestingu aukið kröfur sínar með framhaldsstefnu:

1. Vegna atvika, sem gerast, meðan á máli stendur, eða hann fær eigi vitneskju um fyrr en á þeim tíma, enda verði honum eigi um kennt.
2. Krafizt dóms um almennt gildi réttarsambands, sem upphafleg dómkrafa er sprottin af.
3. Krafizt vaxta og annarra aukagreiðslna, sem leiðir af aðalkröfunni, og annars sett fram nýjar kröfur, sem eru af sömu rót runnar og hin upphaflega dómkrafa.

Nú eru kröfur samkvæmt 2. og 3. tölulíð eigi settar fram, fyrr en eftir að má hefur verið tekið til aðalflutnings, og meðferð þeirra veldur óhagræði, og ber að vísa slíkum kröfum frá dómi.

Sækjandi getur eftir þingfestingu máls borið fyrir sig ný atvik til stuðning kröfum sínum, enda breyti það ekki grundvelli máls.

119. gr. hljóðar svo:

Hverjum manni, sem lýtur íslenzkri lögsögu og eigi er aðili máls, er skylt að koma fyrir dóm og bera vitni, ef eigi er yfir 250 kílómetra veg á landi eða í loft að fara eða 100 kílómetra leið á sjó eða samanlagt 250 kílómetra leið á sjó, landi og í lofti, enda séu þá áætlanarferðir milli þingstaðar og heimilis vitnis eða vitni annar séð fyrir góðum farkosti.

Dómari getur gert vitni að fara lengri leið til dómþings, enda æski aðili þess og dómari telji brýna ástæðu til.

Nú má vitni eigi koma á þingstað vegna sjúkleika, veðurs, torfærna eða annarra forfalla, sem dómari metur gildar, og má vitnaleiðsla fara fram, þar sem kostur er að taka skýrslu af vitni.

122. gr. hljóðar svo:

Rétt er vitni að skorast undan að gefa skýrslu eða staðfesta hana, ef aðili er eða hefur verið maki þess, unnusti þess eða unnusta, skyldur því að feðgatali eða niðja, stjúforeldri eða stjúpbarn, tengdaforeldri eða tengdabarn, systkini þess eða jafnmægður því, kjörforeldri, kjörbarn eða kjörsystkini.

Undanþáguréttur gildir eigi, ef vitni hefur verið vottur að samningsgerð eða loforði samkvæmt tilkvaðningu þess, er í hlut á, og er nú krafið skýrslu um það efni.

139. gr. hljóðar svo:

Eftir að dómari hefur áminnt vitni, lætur hann það festa með þeim hætti, sem hér greinir, heit um sannan framburð sinn:

1. Vitni skal lyfta upp hægri hendi sinni og hafa upp eftir dómara þessi orð: Ég sver það og vitna til guðs míns, að ég skal segja það, sem ég veit sannast og réttast, og ekkert undan draga. Svo hjálpi mér guð, sem ég satt segi.
2. Nú lýsir vitni því, að það geti eigi af trúarlegum ástæðum unnið vitnaeið, og er dómara rétt að láta vitni festa heit sitt með þeim hætti, að það lyftir upp hægri hendi sinni og hefur upp eftir dómara þessi orð: Ég lýsi yfir því og legg þar við drengskap minn og heiður, að ég skal segja það, er ég veit sannast og réttast, og ekkert undan draga.
3. Dómara er rétt að heitfesta vitni samkvæmt 2. tl., er skilyrði eru til að eiðfesta, ef báðir aðilar samþykkja það og dómara virðist ekkert mæla því í gegn.
4. Nú er annar háttur hafður á heitfestingu en sá, er í 1. og 2. tölulíð segir, í landi, þar sem vitni hefur dvalizt, svo sem hönd lögð á helga bók, og er dómara rétt að hafa þann hátt á, ef hann telur vitni muni fyrir það leggja ríkari helgi og virðingu á heitfestingu.

Dómari getur frestað heitfestingu þar til á síðara stigi málsmeðferðar, og auk þess getur hann látið heitfestingu niður falla, ef sönnunatriði máls má telja vafalaus og hvorugur aðili krefst heitfestingar. Nú fer heitfesting fram eftir á samkvæmt ákvæðum þessarar málsgreinar, og breytir dómari þá heitstaf til samræmis við það.

199. gr. hljóðar svo:

Aðili eða umboðsmaður hans semur stefnu og leggur hana fyrir héraðsdómara, sem fer yfir hana og athugar, hvort hún fullnægi skilyrðum 198. gr. Ef svo er eigi, skorar dómari á aðila eða umboðsmann hans að ráða bót á því, sem áfátt er. Rita skal dómari á stefnu, hvenær hún hefur borizt honum í hendur.

212. gr. hljóðar svo:

Frumflutningur skal að jafnaði vera munnlegur, en rétt er dómara að láta aðila gera grein fyrir atvikum og rökstyðja beiðni um vitnaleiðslu, dómkvaðningu matsmanna o. s. frv. skriflega, þar sem það horfir til skýringa. Greinargerð með málalengingum skal dómari vísa frá.

Dómara ber að fylgjast með málinu í öllum atriðum og spyrja aðila eða umboðsmenn þeirra um hvert það atriði, sem honum þykir máli skipta, á hvaða stigi máls sem er, og kosta kapps um, að yfirlýsingar þeirra og skýrslur verði nægilega glöggar. Dómari getur beint því til aðila að afla gagna um tiltekin málsatriði til skýringar máli. Honum er skylt að leiðbeina hverjum ólöglærðum manni, sem eigi gerir sér atvinnu af málflutningi, bæði um formhlið máls og efnis, eftir því sem nauðsyn ber til, enda sé ekki kostur málflutningsmanns á þingstað.

218. gr. hljóðar svo:

Rétt er, að talað sé tvisvar af hálfu hvors (hvers) aðila, nema dómari telji málið fullrætt í einni ræðu hvors (hvers), enda samþykki báðir aðilar þá tilhögun. Dómara er og rétt að leyfa aðila sjálfum að gera athugasemdir, eftir að umboðsmaður hans hefur lokið málflutningi.

301. gr. hljóðar svo:

Lög þessi koma til framkvæmda 1. júlí 1957. Lögmæti aðgerða þeirra, sem fram hafa farið fyrir gildistöku laga þessara, skal meta eftir eldri lögum.